

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"ב, 2022
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות
חלק שני – לשון – 50 נקודות
פרק א: שם המספר ואותיות השימוש
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר לנבחן.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

א. הסכנה היא הסללה: בתי הספר המקצועיים מוקמים בעיקר בשכונות חלשות, ולכן תלמידים מקבוצות אוכלוסייה מסוימות, בני נוער מרקע קשה, מופנים מראש למקצועות כמו שרברבות וטבחות, ואילו צעירים מאוכלוסיות אחרות זוכים להיות עורכי דין ורופאים. כך נוצרת אפליה, והפערים בחברה מתרחבים, כי יכולת ההשתכרות הגבוהה נעשית נחלתה של קבוצה אחת בלבד.

ב. הסכנה היא "הסללה הפוכה": כופים על כל התלמידים ללמוד בבתי ספר עיוניים. כמחצית מהם אינם מתאימים לחינוך העיוני ואינם מקבלים תעודת בגרות, ולכן הם מסיימים את התיכון בהרגשת כישלון, שמביאה לדימוי עצמי נמוך ולחוסר ביטחון – במקום להצליח ולשגשג במסלול מקצועי שמתאים להם.

שאלה 2

השורות: 28–30 (וגם 37–39).

נימוק: פרופסור יונה, תלמיד מן הפריפריה, הופנה לבית ספר מקצועי אף שרצה ללמוד בבית ספר עיוני – "נקבע שאיני מתאים". זו בדיוק ההסללה שמתוארת בשורות 28–30: תלמידים מרקע קשה ומשכונות חלשות מופנים למקצועות כמו שרברבות. המסלול לא היה בחירה שלו אלא "בחירה של החברה בעבור התלמיד" (שורות 37–39), ולכן גם נכשל בו.

תשובות אפשריות נוספות: שורות 13–14 (התלמידים "נתונים להסללה") או שורות 40–41 (קבלה לבית הספר "על פי אזור מגוריהם ולא על פי רצונם") – בתנאי שהנימוק מקשר בין ההפניה הכפויה של יונה לבין ההסללה.

שאלה 3

תשובה אפשרית א:

טענת הנגד: חבל לבזבז שלוש או ארבע שנים בחינוך מקצועי, שכן את מה שלומדים בבית הספר המקצועי אפשר ללמוד בתוך כמה חודשים אחרי התיכון (שורות 20–22).

ההפרכה: חשיבות לימודי התיכון אינה במקצועות הלימוד עצמם אלא בכלים ובחוויות שהתלמיד רוכש ושילוו אותו כל חייו. ולעומת זאת, שנות לימוד בתיכון עיוני שמסתיימות בלי בגרות מביאות להרגשת כישלון, לדימוי עצמי נמוך ולחוסר ביטחון (שורות 22–27).

תשובה אפשרית ב:

טענת הנגד: לכל התלמידים אותן יכולות ואותם כישורים, ולכן כולם צריכים ללמוד במסלול העיוני (שורות 14–15).

ההפרכה: המתנגדים טועים; הילדים שונים זה מזה – "אין תבנית שמתאימה לכלל האנשים", ולכן לכל אחד מתאים מסלול למידה אחר (שורות 15–19).

תשובה אפשרית ג:

טענת הנגד: יש חשש שתלמידים בני עדות המזרח מן הפריפריה יוסללו לחינוך המקצועי, וכבר בגיל 14 ייקבע שיעבדו בעבודת כפיים (שורות 1–3).

ההפרכה: החשש התברר כמוטעה; בפועל ההסללה הזאת הוחלפה ב"הסללה הפוכה" – כפייה של לימודים עיוניים על כל התלמידים (שורות 1–5).

שאלה 4

א. (1) הלימוד צריך להיעשות מתוך רצון.

ב. תשובה אפשרית – מאמר 1:

הכותב מדגיש שהבחירה במסלול המקצועי צריכה להיות בחירה חופשית של התלמיד, לפי רצונו ולא לפי אזור מגוריו. לדבריו, אם אין לתלמיד בחירה אמיתית, זו "בחירה של החברה בעבור התלמיד", ולכן הוא מציע לפתוח מגמות מקצועיות בבתי הספר העיוניים כדי שרכיב הבחירה יתממש (שורות 37–44). זה הרעיון שבמשפט מן התלמוד: לימוד מוצלח הוא לימוד שהתלמיד רוצה בו.

תשובה אפשרית – מאמר 3:

הכותבת טוענת שאין תבנית אחת שמתאימה לכולם: לכל ילד כישורים ותחומי עניין משלו, ולכן לכל אחד מתאים מסלול למידה אחר (שורות 9–10, 17–19). ילדים שתחומי העניין שלהם מקצועיים ייכשלו אם יכפו עליהם לימודים עיוניים, אך יוכלו "להצליח ולשגשג" במסלול המקצועי (שורות 15–16, 28–30). כלומר, אדם מצליח ללמוד כשהוא לומד את מה שליבו חפץ בו.

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

יתרונות החינוך המקצועי-טכנולוגי ודרכים לקידומו

בשנים האחרונות סובל המשק בישראל ממחסור חמור בעובדים מקצועיים, כגון הנדסאים, שרברבים ומפעילי מכונות (מזרב, 2017; קורן, 2015). לכן חשוב לבחון מה תורם החינוך המקצועי-טכנולוגי וכיצד אפשר לקדם אותו.

לחינוך המקצועי-טכנולוגי כמה יתרונות. ראשית, הוא מכשיר את התלמידים למקצועות שיש להם ביקוש רב בשוק העבודה, ובכך מבטיח להם תעסוקה והכנסה קבועה ולעיתים אף שכר גבוה (מזרב, 2017). שנית, הוא מאפשר לבני נוער שהחינוך העיוני אינו מתאים להם להצליח בחיים ולתרום לחברה, במקום להיפלט ממנה (מזרב, 2017). זאת ועוד, תלמידים בעלי "ידי זהב" יכולים להגיע בזכותו להצלחה מקצועית וכלכלית בתחומים מתקדמים, כמו רובוטיקה (קורן, 2015).

כדי לקדם את החינוך המקצועי יש לשפר את תדמיתו. אחת הדרכים לכך היא לפתוח מגמות טכנולוגיות בבתי ספר עיוניים ויוקרתיים, הפתוחות גם לתלמידים חזקים (מזרב, 2017; קורן, 2015). דרך נוספת היא להשקיע בחינוך זה משאבים רבים, למשל בציוד מתקדם ובמבנים (קורן, 2015), ולהקפיד בו על אמות מידה גבוהות (מזרב, 2017). כמו כן מוצע להקים בתי ספר מקצועיים ליד מפעלים, כדי שהתלמידים יישמו את הנלמד בעבודה מעשית (קורן, 2015).

אם יאומצו דרכים אלה, החינוך המקצועי עשוי להיתפס כבחירה מכובדת ומבוקשת.

ביבליוגרפיה

מזרב, א' (2017). בתי ספר מקצועיים — הזדמנות גדולה או סכנה לחברה? הגיע זמן חינוך. אוחזר

מ־edunow.org.il.

קורן, א' (2015). סטף ורטהיימר ממציא מחדש את החינוך המקצועי; סטודנט לפילוסופיה מקבל פי 4 מהנדסאי.

TheMarker. אוחזר מ־themarker.com.

חלק שני – לשון

שאלה 6

א. (1) מֵאָה אֲרָבָעִים וְתִשְׁעָה אֲלֶף

(2) פִּי שָׁנִים

(3) שְׁשָׁה עָשָׂר (תחומי התמחות)

(4) המאה העשרים ואחת

ב. בְּשָׁנִים בספטמבר; שנת אלפיים וְשִׁמוֹנֶה עָשָׂרָה.

(הגייה: בְּשָׁנִים, וְשִׁמוֹנֶה עָשָׂרָה)

שאלה 7

- א. I. משפט פשוט (מתקבל גם: משפט מורכב – אם רואים בה"א שלפני "המתמחים" ו"הנדרשים" ה"א הזיקה).
II. משפט איחוי (מאוחד).
III. משפט פשוט.
- ב. II. [בתי הספר המקצועיים מכוונים להשתלבות מיידית בשוק העבודה], איבר א [ואילו בתי הספר העיוניים מכוונים למסלול של השכלה גבוהה]. איבר ב
(במשפט III – משפט פשוט – אין מה לתחום. במשפט I, אם נקבע שהוא מורכב לפי גישת ה"א הזיקה: בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר [המתמחים בהקניה של כישורים טכניים] פסוקית לוואי [הנדרשים בשוק העבודה] פסוקית לוואי.)
- ג. I. בהקניה – מושא.
II. בשוק – לוואי.
III. על פי הנתונים מן הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – תיאור.

שאלה 8

- א. I. מנהלי בתי הספר המקצועיים טוענים [כי הם יכולים לשנות את המצב]. פסוקית מושא
II. הטענה [כי תלמידים מסוימים יכולים לממש את יכולותיהם רק בבתי ספר מקצועיים] פסוקית לוואי אינה מקובלת על כולם.
III. ניכר [כי המתנגדים לבתי ספר מקצועיים אינם מיישמים עקרונות חינוכיים]. פסוקית נושא
IV. המגמה הטכנולוגית בבית הספר הריאלי בחיפה גדלה [כי הביקוש למקצועות טכנולוגיים הולך וגדל]. פסוקית תיאור סיבה
- ב. הביקוש למקצועות טכנולוגיים הולך וגדל, ולכן המגמה הטכנולוגית בבית הספר הריאלי בחיפה גדלה. (אפשר גם: "...ועל כן / ולפיכך / ומשום כך המגמה...")

שאלה 9

- א. (1)
I. "את יכולותיהם" / "ואת כישוריהם המולדים" – חלקים כוללים בתפקיד מושא.
II. "פחחות" / "מכונאות" / "מסגרות" / "מזכירות" / "ועיצוב אופנה" – חלקים כוללים בתפקיד נושא.
III. "לצמצום פערים" / "או ליצירתם" – חלקים כוללים בתפקיד לוואי.
(2) משפט III.
(3) ברירה.
(4) עשו – נשוא; נעשו – אוגד.
- ב. מתנגדי החינוך המקצועי פוגעים גם בחינוך המקצועי וגם בתלמידים שיכולים להצליח בו.

שאלה 10

א. (1)

בשל סגירת – תיאור סיבה
בתי הספר – לוואי (של "סגירת")
המקצועיים – לוואי (של "בתי הספר")
תעשיינים – נושא
מתקשים למצוא – נושא (נושא פועלי מורחב)
עובדים – נושא
מוכשרים – לוואי (של "עובדים")

(2)

מתקשים – פועל
עובדים – שם עצם
מוכשרים – שם תואר

ב. (1) לטענת אנשי חינוך, הילדים שונים זה מזה, לכן לכל אחד מתאים מסלול אחר של למידה.

(2)

הפסיק הראשון: מפריד בין צירוף פתיחה שמציין את מקור הטענה ("לטענת אנשי חינוך" – מבע של ייחוס / תיאור בראש המשפט) לבין המשפט עצמו.
הפסיק השני: מפריד בין שני איברים של משפט איחוי (משפט מאוחד), לפני מילת הקישור "לכן".

שאלה 11

א. (1)

משפט I – תכלית; נועדו (ל-)
משפט II – סיבה ותוצאה; גורמת (ל-)
משפט III – ויתור; על אף
(2) אף על פי שיש מחסור חמור בבעלי מקצועות טכניים, לא מוקמים במדינת ישראל בתי ספר מקצועיים.
(אפשר גם: "למרות ש/ אף ש/ על אף ש...")

ב. (1)

I. התמורה: "כמו שרברבות וטבחות".
II. התמורה: "ובמיוחד באזורי מצוקה".

(2)

I. "למקצועות" – לוואי (של "הסללה").
II. "באזורים (מסוימים)" – תיאור מקום.

שאלה 12

א.

הפעלים	השורש	הבניין
מְקַדְּשֶׁת	ק-ד-ש	פיעל
הוֹפֵכֶת	ה-פ-כ	קל (פעל)
מְשַׁנֵּים	ש-נ-י/ה	פיעל
מְעַנְיָנִים	ע-נ-י-נ	פועל
לְכַפֹּת	כ-פ-י/ה	קל (פעל)
גָּרִים	ג-ו-ר	קל (פעל)
תִּתְמוּטֵט	מ-ו-ט	התפעל

- ב. תְּעוּדָה – ע-ו-ד
תְּדָמִית – ד-מ-י/ה
הַשְׁגִּים – נ-ש-ג

שאלה 13

א.

הפעיל	פיעל
הַשְׁבֵּחָה	הַדוּק
הֶקֶף	כִּלְכֵּלָה
הוֹפָעָה	טִיּוֹב
הַמָּרָה	פְּרָסוּם

- ב. עמודה אחת: הפעיל (הַשְׁבֵּחָה, הֶקֶף, הוֹפָעָה, הַמָּרָה).
עמודה שנייה: פיעל (הַדוּק, כִּלְכֵּלָה, טִיּוֹב, פְּרָסוּם).

ג.

צורות הבינוני	בניין	שורש	חלק דיבור
מתקשים	התפעל	ק-ש-י/ה	פועל
עובדים	קל (פעל)	ע-ב-ד	שם עצם
מוכשרים	הופעל	כ-ש-ר	שם תואר

שאלה 14

א. תשובה אפשרית א:

- (1) מִתְכַּנֵּנֶת, יִסְלֹל (שניהם בבניין פועל).
 (2) לְהִשְׁתַּכֵּר – ש-כ-ר – הִתְפַּעֵל; יִחְרֹץ – ח-ר-צ – נִפְעַל; נִגְרָמָה – ג-ר-מ – נִפְעַל.

תשובה אפשרית ב:

- (1) יִחְרֹץ, נִגְרָמָה (שניהם בבניין נפעל).
 (2) מִתְכַּנֵּנֶת – ת-כ-נ-נ – פועל; לְהִשְׁתַּכֵּר – ש-כ-ר – הִתְפַּעֵל; יִסְלֹל – ס-ל-ל – פועל.

ב. (1) זמן, שורש, גוף.

- (2) כּוֹנֵן (למשל: מְכוֹנְנִים / יְכוֹנֵן).

ג.	שלמים	נחי ל"י/ה	נחי ל"א
לְשִׁבֶּת	רְצוּי	מְצוּי	
נִחָתָה	לְהִקְנוֹת	הִמְרִיא	

שאלה 15

א. (1) I. הוֹשִׁיט; II. נָצְלִים.

- (2) משפט I: י-ש-ט; משפט II: נ-צ-ל.

ב. (1) תְּפָרִיט, מִפְּחִית, מִחְלִיט.

- (2) תְּפָרִיט.

ג. (1) השורש: ס-ו-ר; הבניין: הפעיל.

- (2) השורש: מ-ס-ר; המשקל: קְטִילָה.

ד. תְּחִלִּיט

שאלה 16

- א. קבוצה I: שורש ומשקל.
קבוצה II: בסיס וצורן גזירה (סופי).

ב.

המשמעות	מילה מקבוצה I	מילה מקבוצה II
אוספים (דוגמה)	נִיָּרַת	שְׁאֵלוֹן
תואר	מְהִיר	מְיָדִי
הקטנה	פְּלִבְלָב	מְסֻרֹן
מקומות	מְשֻׁרָד	מְאַפֵּיָה
כלים ומכשירים	מְגֻרְפָה	יָדִית
מקצוע	מוֹרָה	מְלוֹנָאי

- ג. צורן גזירה: "השרברב שתיקן את הצנרת בביתנו הוא מקצוען אמיתי." (מקצוען = בעל מקצוע, מומחה)
צורן נטייה: "האחיות במחלקה אוהבות את מקצוען ומסורות לו." (מקצוען = המקצוע שלהן)

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon